

VERSLAG van de VOGELTREK in de HERFST 1972

Het weer van deze herfst kenmerkte zich door het rustige karakter: geen stormperiodes, weinig regen en veel koude nachten. Vanaf het begin van ons trekwaarnemen op 20 september, tot 19 oktober, stond het weer boven ons land onder invloed van hogedrukgebieden, een enkele maal afgewisseld door een frontpassage of een randstoring met noordelijke winden. Ons land lag in de noordelijke luchtstroming, waardoor het overwegend zonnig, fraai herfstweer was met droge lucht, daardoor koude nachten en slechts plaatselijk wat mist. Van 20 tot 24 oktober was het buig weer met noordwestelijke wind, dus geen of weinig trek. Op 25 oktober bij nadering van een warmtefront verbeterde het weer zich en zette een sterke trek in langs de kust; ook in Bilthoven, waar de heer J. de Lange dagelijks postte.

De trek van Graspiepers was al vroeg begonnen. Er was vanaf het begin van ons waarnemen op 20 sept. elke dag regelmatig trek van Graspiepers tot ongeveer 14 okt. Op 30 sept. en 1 okt. was er flinke trek; daarna steeds enkele troepjes. Op 25, 26 en 29 okt. trokken ook nog Graspiepers.

Vinken: Op 23 sept. waren er al Vinken en Kepen in het duin aanwezig. De trek van Vinken heeft vermoedelijk voor ons onzichtbaar op grote hoogte plaats gevonden bij oostenwinden. Langs de kust was er slechts zwakke trek. Op 1 en 4 okt. was de trek sterk en op 7 en 25 okt. trokken ze gedurende de gehele dag. In Bilthoven waren de Vinken en Kepen al vanaf 25 sept. aanwezig, en op 25, 26 en 27 okt. was daar ook sterke trek te zien.

Spreeuwen: Met de Spreeuwen was het dit jaar eigenaardig. De voortrek van Spreeuwen was zeer matig, maar wel zwierven in het duin troepen van tienduizenden Spreeuwen rond, fouragerend op de duindoornbessen en bramen. Dit houdt vermoedelijk verband met de grote droogte en de omstandigheid dat er in de polders geen dierlijk voedsel te vinden was.

Dan opeens was de troep weggetrokken en daarna vormde zich weer een nieuwe troep, die steeds aangroeide. Op 25 okt. zette de echte trek van Spreeuwen in en op 26, 27, 28 en 29 okt. was de trek massaal. Een lange stroom van Spreeuwen trok langs de kust; de grootte van de troepen

varieerde van meer dan 5000 vogels tot troepjes van een tiental Spreeuwen. Op deze dagen was er ook direkte terk, d.w.z. troepen Spreeuwen die uit het oosten kwamen en in westelijke richting over zee gingen. Van het aantal Sperwers, die als regel met de stroom Spreeuwen mee vliegen, hebben we slechts een enkele Sperwer gezien. Het aantal trekkende Torenvalken was dit jaar veel groter.

Veldleeuweriken: Ook deze kwamen al vroeg, vanaf september, regelmatig over in klein aantal; na 25 okt. in grotere troepen. Van deze soort moet veel nachttrek geweest zijn, daar we ze 's morgens vanuit zee terug zagen komen.

Van Lijsters is er ook veel nachttrek geweest en nog maar weinig dagtrek. Kramsvogels waren er al in september en in Bilthoven werd de eerste Koperwiek gezien op 11 oktober.

De eerste Bonte Kraaien kwamen op 12 oktober en op 14 oktober verschenen ze in vrij grote troepen. Er waren er meer dan vorige jaren.

De trek van Roek en Kauw was gering.

Dit jaar was er opvallend sterke trek van Vlaamse Gaaien; trek werd gezien op 26 sept., 5, 6, 15, 17, 18 en 19 oktober; vooral op 18 okt. werden er honderden trekkend gezien boven de Flevopolders, Weesp en over de duinen.

Een ander evenement deze herfst was de enorme trek van Mezen, nog sterker dan verleden jaar. Vooral het aantal Zwarte Mezen was buitengewoon groot; troepen van soms wel 60 Zwarte Mezen zagen we op grote hoogte overvliegen langs de kust, zo hoog dat ze amper te zien waren. Eenmaal zagen we een troep over zee westwaarts gaan. Aan deze sterke mezentrek deden overigens Kool-, Pimpel-, Staart-, en Matkopmezen mee, terwijl er ook Grote Bonte Spechten trokken en waarschijnlijk ook Boomkruipers, daar deze overal in het duin aanwezig waren. Er is een sterke nachttrek van Goudhaantjes geweest, daar deze in grote aantallen in de kuststreek aanwezig waren. Kruisbekken zijn er ook gezien.

Er trokken veel Kneuen, vooral op 30 september en 1 oktober; ook vrij veel Groenlingen en Ringmussen.

Op zee zijn vanaf 20 september tot en met 1 oktober regelmatig Jan-van Genten voor de kust gezien, meest adulte vogels en opvallend weinig juveniele. Ook werden enkele Jagers waargenomen.

Rooftvogels werden er niet veel gezien. In september waren er enige

Visarenden boven de duimeren en kanalen. In Bilthoven zag onze waarnemer op 27 oktober 5 Buizerden in ééntroep overkomen.

De Baardmezen zijn ook weer uitgezwemd dit jaar. In de rietkragen van de duimeren verscheen in september en oktober een aantal van deze prachtige vogels en op de trekpost zagen we er op 8 oktober twee langs vliegen.

Op onze trekpost aan de Boulevard bij Bloemendaal aan Zee wordt in de laatste jaren hoofdzakelijk alleen op de weekeinden gepost. Daarom zijn voor dit verslag ook enige aanvullende gegevens gebruikt van de vinkenbaan "Cornelis van Lennep" in de Kennemerduinen, die elke dag bemand is. De verwerkte waarnemingen zijn die tot en met 29 oktober, maar daarna gaat de trek nog door.

Wat de zeldzaam sterke gaaientrek betreft houden wij ons aanbevolen voor gegevens en waarnemingen elders.

Aanvulling op het vogeltrekverslag.

Bovenstaande waarnemingen werden verzameld op trekposten langs de kust bij Haarlem, op de vinkenbaan in de Kennemerduinen en op een post in Bilthoven (hr.de Lange). Verder rijkt het waarnemersnet momenteel niet.

De herfsttrek 1972 was in zoverre bijzonder dat er veel noordelijke vogels doorkwamen. De bijzondere sterke trek van mezen en Goudhaantjes wijst daar ook op, alsmede de trek van Grote Bonte Spechten en Boomkruipers; zelfs zijn er enige Kortsnavelboomkruipers in de duinen gezien. In dit verband valt ook te vermelden dat er, behalve de elk jaar doortrekkende Sijsjes, en Kleine Barmsijsjes, dit jaar als grote uitzondering zeer veel Grote Barmsijzen zijn doorgetrokken, tot in december toe. Zelfs zijn er enige Witstuitbarmsijzen gezien.

Verder waren er uitzonderlijk veel Goudplevieren; opvallend was dit midden september op Vlieland en een week daarna in de kop van Noord-Holland en op Texel, waar deze vogels in grote troepen op de weilanden konden worden waargenomen.

Met de Roek was het dit jaar wat de doortrek betreft erg treurig gesteld. Bij de Vlaamse Gaai daarentegen was opvallend sterke trek te konstaten (zie boven).

Prof.de Vries geeft hierop een aanvulling, betrekking hebbend op het midden van het land (Hoge Veluwe en Gelderse Vallei). In de voorwinter van 1971/'72 werden weinig Bonte Kraaien gezien, maar wel veel in de nautwinter. In oktober trokken veel Kneuen door en ook veel Ringmussen. De

Sperwer verscheen laat in de herfst, tegelijk met grote troepen Koperwieken, Kramsvogels en Spreeuwen. De Visarend werd gezien tussen Rhenen en Renkum. De stand van de Buizerd was normaal, maar de Torenavalk was in geringer aantal aanwezig; in de polder Mastenbroek (bij Elburg) daarentegen waren ontzaglijk veel Torenavalken te zien: tussen 1300 en 1500, waarschijnlijk tengevolge van de daar heersende muizenplaag. De vraag is nu gerezen of van dit gebied een aantrekkingskracht is uitgegaan ten opzichte van de omringende delen van het land. Barmsijzen werden in oktober op doortrek gezien en in de Gelderse Vallei zijn veel Goudplevieren geweest, vermoedelijk door het uitzonderlijk goede broedseizoen in Noord-Europa. Het aantal Koperwieken dat sedert 1950 in dit gebied wordt waargenomen neemt nog steeds toe.

De waarnemingen van het echtpaar de Vries kloppen dus aardig met de trekgegevens uit het westen des lands.

De heer Zweeres vult nog aan dat er een opvallende gaaientrek heeft plaats gehad in de vorm van een invasie in West-Europa. Zelf heeft hij grote troepen gezien tijdens zijn reis door het Saarland en overig N.O.-Frankrijk. De heer Rooth heeft sterke gaaientrek gezien, eind september in Tsjecho-Slowakije.

Volgens een opmerking van de heer Philippona gaat de Roek geheel uit ons land verdwijnen. In Centraal-Europa is deze soort evenwel zeer talrijk; tijdens een doorreis heeft hij er honderdduizenden gezien. De heer Grotenhuis merkt op dat de Roek zich in het zuiden van het land wat beter schijnt te handhaven. De enige manier om de Roek in ons land te redden is volgens de heer Roos : schrappen uit de jachtwet en overbrengen naar de vogelwet.

F.Bloem, Veldlaan 8, Aerdenhout